

quam poterit, cui omnipotens virtus tua assistit, &c.

CONSIDERATIO VIII.

De Providentia DEI.

Hæc disponit omnia 1. Prudentissime. 2. Suavissime. 3. Justissime.

P. 1. *Hæc disponit omnia prudentissime.* Si negotium aliquod tibi conficiendum foret, cujus initium; progressus, ac circumstantias omnes ita perspectas haberes, ut rei veritatem indubitate agnosceres; certus præterea fores te nullo partium studio teneri, sed sincerissimo affectu complecti eos, ad quos negotium spectat; certus denique fores a justitiæ tramite ne larum unguem velle deflectere; sed ex juris & æquitatis præscripto sententiam pronunciatum, ac re ipsa pronunciare; ambigeresne de sententia juste prolata? Qua ergo ratione dubitare licebit rerum eventus a divina providentia prudentissime, suavissime, ac justissime disponi aut permitti, cum sapientia Divina providentiæ in dirigendo hoc universo veluti facem præferens, falli nequeat in rebus cognoscendis? nec bonitas divina deficere pos-

sit in iis ad bonum suarum creaturarum ordi-
 nandis; nec iustitia in illis disponendis, se-
 cundum leges & normam æquitatis? Et
 quidem quantum ad sapientiam divinam,
 quid ea perspicacius? Num quidquam tam
 reconditum, quod non detegat; tam remo-
 tum, quod non videat; tam perplexum,
 quod non penetraret & intime perspiciat? Non-
 ne Deus totus mens est, uno simplici intuitu
 omnia videns, omnia penetrans, & præteri-
 ta, & præsentia, & futura; possibilis æque
 ac impossibilia; quæ latent, quæque patent;
 interna non minus, quam externa; ut nihil
 absconditum sit ab oculis ejus? Nonne om-
 nia illa ab omni æternitate extiterunt in ip-
 sius mente, non aliter [quamvis infinite cla-
 rius ac distinctius] quam idea alicujus operis
 prius existit in mente artificis? Ut proin-
 nihil eveniat in tempore, quod ipse non prævi-
 derit in æternitate: nihil sit præteritum aut
 futurum, quod ipsi tota æternitate non fue-
 rit præsens, quin aut novum aliquid ipsi occur-
 rere, aut antiquum excidere unquam potuerit:
 quin pariter aut multitudine rerum, species
 potuerint confundi, aut varietate objecto-
 rum intellectus distrahi, aut una cognitio al-
 teri supervenire, vel succedere. Ah cum tam

late se extendat divinæ providentiæ oculus (sapiencia scilicet ac intelligentia divina) itaque intendat & attendat singulis, uti omnibus, & omnibus uti singulis; cum intellectus divinus tam clare ac distincte omnia cognoscat a primo ad ultimum, a maximo ad minimum, quin vel atomus in aere, vel granulum in vastissimo terræ globo, aut gutta in immenso mari eum latere possit; num ignorare poterit, quæ tibi aut mala aut bona eveniunt? Sed nonne ingenuæ indoli hoc ipsum in quovis eventu sufficere deberet: *Dominus videt*, Gen. 22. Iple novit, quæ me nunc premat afflictio, nec si vellet, ignorare potest: sciet infinita illa sapientia melius, quid sibi faciendum aut permittendum, quam ego cæcus ac miserabilis ignorans egressum es introitum meum, 3. Reg. 3. Et quis ego, ut dicere aulam, cur ita facis? Non sufficet mihi, quod & sciat, quæ circa me fiunt; & sit dominus, cui integrum est facere, quod ei placuerit? Ipse præscribam, quid agere mecum, quid circa me, meaque statuere debeat? An Dominus requireret voluntatem servi, ab eoque veniam petet faciendi, quod facere decrevit? Deumne obligabo, ut ante, quam de me quid decernat, prius me consulat,

sulat, gratumne hoc, illudve mihi sit, an non? Nonne potius cum sacerdote Heli dicendum mihi foret: *Dominus est, quod bonum est in oculis suis, faciat.* 1. Reg. 3. Annon æquius, ut iudicium meum submittam & accommodem Divino, quam suum Deus accommodet meo? Ah Deus meus! agnosco, ne capillum de capite meo perire, quin tu ab æterno id prævideris, totum vitæ meæ cursum, omniaque quæ intra, extra, aut circa me fiunt, tibi probe nota, semperque perspecta fuisse: omnia enim nuda & aperta sunt oculistuis. ad Hebr. 4. Si aliter, quam hactenus evenere, aut deinceps evenient, evenire voluisses; quis tuæ resistere potuisset voluntati? Cur dirigi volo secundum propriam captum, nec magis confido infinitæ sapientiæ tuæ? An humano intellectu quidquam fallacius, magisque obnoxium erroribus? Quid insuper propriis consiliis & instinctibus periculosius? An est prudentia & consilium contra Dominum? Prov. 21. &c.

P. 2. *Suavissime.* Uti Deus totus mens est, ut errare non possit in dignoscendis, quæ prodesse aut obesse nobis possunt, ita totus amor est, ut sive prospera sive adversa nobis immittat, non possit, non intendere bonum

nostrum: quo enim alio fine nos condidit, quam ut procuraret nobis omne bonum, summamque felicitatem? Si nos reddere voluisset infelices, nonne satius nos in nihilo nostro reliquisset? Quam aliam, ob causam sua nos imagine insigniuit, nisi ut haberet semper præ oculis, quod amaret, cuiusque curam susciperet? An malum illi velle potest, quem operum suorum principem, ac heredem omnium quæ possidet, constituit, eumque in finem tot donis naturæ ac gratiæ exornavit, totque efficacissimis salutis consequendæ mediis copiosè instruxit? Cum voluerit media tam proportionata fini, nonne & finem voluisse censendus est? Cumque usque adeo filiam suam unigenitum dederit in mortem, ut morte ipse vitam nobis redderet; annon evidentissimam nobis reliquit sui sincerissimi in nos amoris argumentum? Possesne tu Deo magis testari amorem tuum, quam vitam tuam pro ipso immolando? qui ergo Deus efficacius suum in nos probabit amorem, quam moriendo & prope se ipsum annihilando pro nobis, maxime, si attendas, quam infinitum discrimen intercedat te inter & Deum, mortemque hominis pro Deo, &

Dei

Dei pro homine? Quod si ergo tantus est Dei in te amor, an minor ejus de te cura esse poterit, minusve studium bono tuo consulendi? quid enim majore studio conservamus, quam quod tenere amamus? Ubi amor, ibi sollicitudo, ibi timor amittendi, quod amatur, sic necesse est. Hunc amorem & curam ut amplius tibi persuaderet Deus, quibus verbis & similitudinibus usus non fuit, dum jam gallinæ se comparat, congreganti pullos suos sub alas, & tenerima dulcedine foventi, Math. 27. Quis amor amabo, purior? Jam pastori bono, quærenti oves etiam propria earum culpa perditas; Luc. 15. Quis amor constantior ac generosior? Jam nutriti ubera sua præbenti, seque ipsam exhaurienti ac debilitanti amore infantuli, quem nutrit; Isa 66. quis amor tenerior? Jam sponso vulnerato amore sponsæ; Cant. 4. Quis amor efficacior? Jam parenti complacenti sibi in filio; Luc. 15. Quis amor abundantior? Et licet veritas æterna tot testimoniis amoris sui magnitudinem non declarasset, ad nos convincendos æterni ac infiniti sui amoris, nonne fatis nos convinceret ipsa Dei natura: cum enim sit bonitas infinita, nonne sumpte na-

LIBRA

tura propendet ad beneficiendum? Sicut enim a fonte alia non profluunt aquæ, quam quæ sinu ejus continentur, dulces scilicet a dulci, amaræ ab amaro; ita nec a summo bono, & fonte omnis boni, aliud quam bonum profluere potest. Ah Deus meus! cur non projicio me inter brachia paternæ providentiæ tuæ; meique penitus oblitus, totus pendeo a te, sicut infans ab uberibus matris suæ! An alicubi melius mihi esse poterit, quam in manibus tuis; in quibus proprio sanguine tuo descripsisti me? An tutius & suavius requiescam, quam in sinu amantis & solliciti patris? Si perdere me voluisses, an expectandum tot annis fuisset; quos indulgisti mihi, ut ad te revertērer? Quibus proin aliis oculis intueri possum virgam tuam me interdum corripientem, quam virgam benevoli adhuc patris, filium suum ad fugem revocare volentis; ut merito illam velut signum & pignus benevolentiae tuæ admittere, & cum Propheta dicere debeam: *Virga tua, & baculus tuus ipsa me consolata sunt.* Ps. 22. Ah mi Deus! nolo clementiam nunc parcentem, amo justitiam in tempore ferientem. Si nunc ferias, gratia est, si suspendas ac differas ictum, pœna est. Quid prodest

ad tempus esse felicem, & æternum miserum? &c.

P. 3. *Justissime*. Tolle in Deo amorem, id est animam ipsam Dei (cum uti totus bonitas, ita totus amor sit) nonne tamen, ut Deo te totum permitteres, hoc unum sufficere deberet, quod ait David: *Justus Dominus in omnibus viis suis, & sanctus in omnibus operibus suis*? Ps. 144. Quid mali metuere potes a justo, nisi fors ipse injustus sis? Et si talis es, an arguere Deum poteris, si faciat, quod justum est? Nonne potius vel ideo laudandus foret, quod nemini noceat, nisi volenti: neminem ad pœnam postulet, nisi culpæ reum ac convictum: neminem condemnet, nisi propria culpa damnatum? Uti falli non potest sapientia Divina in judicando, ita excedere non potest justitia in puniendo? si proin reus es culpæ, quid quereris, si Divina manus tetigerit te: cum fiat tibi, quod postulat justitia, quodque tu ipse tibi accessivisti, si labis expers es, quid turbaris; cum eveniat tibi, quod suggessit ejus bonitas ac misericordia? Punientis enim, vel misereantis est, quidquid a Divina manu proficitur. Sive interim puniat ut judex, sive misereatur ac parcat ut pater, nunquam minus

æquus est : imo æqualiter justus sive puniens, sive parcens, quia *sanctus in omnibus operibus suis*. Ps. 144. Quod si interim misericordem se præbet etiam peccatori, dic amabo, an parum aut minus justum se præbebit innocenti? Quis vel cogitare talia audeat de domino, qui etiam ab homine tanto rigore justitiam exigit; ut usque ad mortem nos velit certare pro justitia? Eccl. 4. quique de se ipso testatur: *In viis justitiae ambulo, in medio semitarum judicii*. Prov. 8. Hæc scilicet justitia semita est, per quam incedit infinita ejus sapientia ac providentia: hæc semita perfectionis ac sanctitatis ejus, a qua minus, quam sol ab orbita deflectet unquam, aut deflectere potest. Vides equidem paucorum sæpe ambitione ac perfidia, sus deque vortii omnia, sanctissimas conculcari leges, amicitiae ac societatis humanæ jura violari, opprimi innocentiam, impietatem triumphare; vides Ecclesiaste teste. c. 3. *In loco judicii impietatem, & in loco justitiae iniquitatem*; ut videri possit mundus non tam Divina regi providentia, quam relictus esse perversorum hominum libidini: experitis non nunquam in temetipsum velut malorum torrentes confluere, te luctari cum morbis ac miseris, famam aq̄ nomen tuum

malevo-

malevolorum dentibus lacerari, animam ipsam vexari molestia ac tentationibus, alios autem etsi aperte impios, opibus florere ac voluptatibus; ut cælum tibi æneum, aliis molle ac lacteum videri possit: at si ad Deum attollas oculos, mentemque omnibus præjudiciis vacuam, in Divinam providentiam defigas, quid ista commovere te debent? Non enim minus j̄ste permittit Deus & tua & aliorum hominum peccata, quam injuste a te & ijs patrantur, nec minus severe in te & ipsos aliquando animadverter, quam nunc patienter omnes sustineat: *Justum enim & impium judicabit Deus, & tempus omnis rei tunc erit. Eccl. 3.* Tuumne est involare in judicia Dei, eique tempus, modum aut regulam præscribere, quibus se conformet? Nonne sufficere tibi debet, quod ait Propheta? *Omnia in sapientia fecisti. Ps. 103. Tua judicia in tua providentia posuisti. Judicium 9 Justus es Domine & rectum iudicium tuum. Ps. 118.* An contra providentiam egit Deus permittendo, ut Patriarcha Joseph, unicum patris solatium ac gaudium, ab ipsismet fratribus suis, Ismaelitibus venderetur? An minus provide permisit ipsummet filium suum unigenitum, ab iis ipsis, quos a morte

æter.

æterna vindicaturus, in mundum venerat, atrocissimo crucis supplicio affici? Non poterat scilicet proprium filium e manibus inimicorum eruere? Nonne potius hæc ipsa mors filii Divinissimum providentiæ suæ consilium fuit, quam si impediret, salutem simul totius generis humani impedivisset? Sed quis ego sum Deus meus! ut arcana providentiæ tuæ investigem, aut de iis loquar, cum tua infinita sapientia sit, ac esse debeat regula nostri iudicii, tua bonitas infinita nostræ confidentiæ, tua iustitia nostræ submissionis? Cur regulæ tam certæ simul ac sanctæ, in qua tota providentiæ tua fundatur ac consistit, intellectum ac voluntatem meam non conformo? Quod tu sapientissime, clementissime, ac iustissime ordinas, quare non lubens amplector, totum me subijciens tuæ providentiæ, quæ in sua dispositione nunquam fallitur; etsi nos lateant altissimæ causæ, ob quas hæc illave aut statuas aut permittas? Cur etiam afflictus & oppressus timeo, ne curam mei abjeceris, utpote non inveniens, quod quæro; remedium & solatium? Num & filius tuus tibi cordi non erat, quando cum infinitis doloribus, ac morte, sine levamine aut solatio, luctabatur

in cruce? Ah si vel canis catulorum suorum non obliviscitur, quin potius sollicitè eos curat ac fovet, quomodo persuadere mihi poterò [quidquid mihi demum evenerit] quod mei non recorderis, quem creasti, redemisti, sanctificasti, non ut abjiceres & damnares, sed ut tuis infinitis divitiis locupletares, ac æterna tui possessione beatum redderes? &c.

CONSIDERATIO IX.

De Sapientia DEI.

Hanc declarat 1. mundi creatio. 2. Mundi gubernatio. 3. Humani generis lapsi reparatio.

P. I. *Hanc declarat mundi creatio.* Regina Saba cum vidisset amplitudinem ac magnificentiam templi Salomonici, domos & palatia Regia, habitacula servorum, & ordines ministrantium, admirata sapientiam Salomonis in his omnibus inveniendis, disponendis, ac perficiendis, non habebat ultra spiritum. O si orbem hunc magnum oculis tuis corporeis indies subjectum, mentis oculo profundius inspiceres, quantas in eo divitias sapientiæ Divinæ detegeres, quæ in summam te raperent admirationem! ita ut